

ПЕРЕБУДОВА СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УСРР НАПРИКІНЦІ 1920-х – НА ПОЧАТКУ 1930-х РОКІВ

Розглядаються проблеми розвитку фізичної культури в УСРР наприкінці 1920-х років. Аналізуються заходи партійно-державних органів та громадських організацій по перебудові фізкультурної роботи серед населення.

Ключові слова: фізична культура, фізкультурні гуртки, профспілки, комсомол, Вища рада фізичної культури.

На зламі 1920 – 1930-х років в умовах згорання нової економічної політики, проведення форсованої індустріалізації, масової колективізації та культурно-освітніх змін у Радянському Союзі, зокрема в УСРР, система фізичної культури зазнала суттєвої перебудови. Гасла оздоровлення трудящих – будівників соціалізму, підготовки населення до захисту Батьківщини підпиралися низкою організаційних заходів партійно-державних органів та громадськості, спрямованих на розгортання масового фізкультурного руху, його одержавлення шляхом уніфікації та централізації керівництва. У цей період в УСРР зародилися основні напрямки та форми фізкультурно-спортивної роботи, які впродовж тривалого часу домінували в українському суспільстві.

Перебудова системи фізичної культури УСРР наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років не знайшла належного висвітлення в історіографії. У наукових публікаціях зустрічаються лише фрагментарні згадки, що стосуються цієї проблематики. Поверхово заявленого питання торкалися радянські дослідники історії фізичної культури В.Кулик¹, П.Савицький². Стисла інформація по темі міститься в роботах В.Столбова, але стосується вона подій в СРСР загалом³. Не додають приросту знань і роботи з історії фізкультурного руху вітчизняних дослідників М.Солопчука⁴ та А.Кухтія⁵. Вкрай недостатня кількість опублікованих джерел, якими оперують автори, не посприяла проведенню об'єктивного та всебічного дослідження перебудови системи фізичної культури в УСРР наприкінці 1920 – на початку 1930-х років.

Більш глибоке вивчення поставленої проблем на основі залучення не введених у науковий обіг джерел дозволить, на нашу думку, зрозуміти витоки тих процесів, які надали українській фізкультурі і спорту еволюційного та масового характеру.

Наприкінці 1920-х років в УСРР майже повністю зникають залишки старої системи фізичної культури та спорту, яка діяла ще з часів імператорської Росії. Спорт, який до революції вважався заняттям переважно заможних верств населення, втратив соціальну універсальність. За підтримки держави до занять фізкультурою та будь-яким видом спорту могли долучитися представники усіх прошарків суспільства. Спортивні товариства "Сокіл", "Маккабі" та інші⁶, які раніше працювали на території УСРР, остаточно перестали існувати. Були створені нові добровільні спортивні товариства на кшталт "Спартак", "Динамо", спортивні клуби, які відзначалися масовим охопленням членством. За фізкультурно-спортивну роботу активно взялися професійні спілки, комсомол. Фізкультура і спорт, слідуючи партійно-радянській термінології, у повній мірі набували пролетарського характеру.

Низовою ланкою у системі фізичної культури УСРР в 1920-х роках були фізкультурні гуртки, що створювалися при профспілкових фізкультурно-спортивних клубах, на підприємствах, в організаціях та установах. На 1928 рік в Україні нараховувалось близько 1950 гуртків. Вони об'єднували 665000 фізкультурників, з яких 295000 були особами дорослого віку⁷.

Проте, не зважаючи на помітні успіхи у налагодженні фізкультурної роботи, існували явища, що не вписувались в модель радянської фізичної культури, державної ідеології та політики у фізкультурній галузі. Вони асоціювалися як з минулими буржуазними пережитками, так і з вадами, породженими новим ладом.

Найбільш зримими були недоліки, що існували у фізичній культурі УСРР впродовж 1920-х років, відомі під назвами "рекордсменство" та "індивідуалізм". Рекордсменство та індивідуалізм трактувалися по-різному, але були тісно пов'язані між собою суттю змагальної гонки за показниками. Заради досягнення високих результатів у багатьох гуртках робився акцент на роботі з одним чи декількома найбільш сильними фізкультурниками. Досить часто для бравади досягненнями високих результатів кращі спортсмени переманювалися з однієї організації в іншу. Особлива увага до окремих спортсменів нерідко відштовхувала маси робітничої молоді від того чи іншого фізкультурного гуртка. За таких обставин вважалося, що робота в фізкультурних гуртках, які стали на шлях культивування рекордсменства та індивідуалізму, відривалася від виробництва і не несла покладеної на неї виховної функції⁸.

Владу також непокоїла однобокність у виборі фізкультурниками видів спорту. Переважна більшість із них хотіла грати у футбол. Ідеалом же фізкультурника, відповідно уяві партійно-радянських та фізкультурних функціонерів, вважався фізкультурник-універсал, здатний однаково успішно займатися різними видами спорту. У першу чергу це стосувалося сезонних видів спорту. Так, якщо робітник у теплу пору року все-таки грав у футбол, то взимку він мав стати на лижі, ковзани, займатися хокеєм і т.д.

До негараздів, притаманних фізкультурній роботі, додавалися і проблеми з явно вираженим ідеологічним складником. В умовах соціалістичного будівництва потрібно було подолати вкорінені уяви і традиції щодо ідеологічної наповненості фізкультурного руху. Його організаторам видавалося, що найсерйознішою, ідеологічно ворожою перепорою впровадження фізкультури в маси було "сокілство"⁹. Учасники дореволюційного спортивного товариства "Сокіл", які через нестачу кваліфікованих фізкультурних кадрів були залучені до фізкультурно-масової роботи в якості інструкторів, сповідували і пропагували ідеї аполітичності та нейтральності спорту¹⁰. Такі погляди та переконання йшли урозріз із засадами більшовицької партії, яка проголосила необхідність ідейного, організаційного та виховного впливу пролетаріату в усіх сферах життя, у тому числі й у царині фізкультури, на напівпролетарські та непролетарські верстви трудящих з метою виховання покоління, здатного побудувати соціалізм.

Загрозливий характер для кінцевого результату роботи із фізичного виховання носило протистояння між професійними спілками та Вищою радою фізичної культури (ВРФК), яке почалося у 1927 році. Професійні спілки відали клубами, при яких існували фізкультурно-спортивні гуртки. Вони ж брали на себе тягар фінансування роботи фізкультурних гуртків. ВРФК виконувала роль більше координаційного центру, а ніж керівного органу. Її рішення часто носили рекомендаційний характер для гуртків, якими орудували профспілки. Щоправда, інколи ухвали Вищої ради фізичної культури проводилися через постанови Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (ВУЦВК), що надавало їм державної ваги і звучання. Можливість таких дій пояснювалася, зокрема, тим, що секретар ВУЦВК А.Буценко обіймав і посаду голови ВРФК.

Профспілки критикували Вищу раду фізичної культури за нездатність самостійно, а не через органи влади, керувати фізкультурно-спортивним рухом¹¹. Профспілкові діячі пропонували за прикладом РРСФР перетворити ради фізкультури з державних органів на погоджувальні комісії. Деякі профспілкові керівники взагалі вважали за краще ліквідувати ради фізичної культури і спорту, створивши замість них спеціальні комісії при Наркоматі освіти УСРР.

Водночас Вища рада фізичної культури звинувачувала Всеукраїнську раду профспілок у тому, що та само відсторонилася від участі в роботі ВРФК і ухиляється від співпраці, замкнувши всю роботу з гуртками винятково на собі. У доповідній записці до ЦК КП(б)У Вища рада фізичної культури скаржилася на те, що через відсутність достатніх повноважень вона не може безпосередньо керувати роботою гуртків в адміністративному, внутрішньо-організаційному та господарському планах¹².

Протистояння виливалося навіть у те, що профспілки не тільки брали мало участі у роботі Вищої ради фізичної культури, а й часто бойкотували змагання, що вона проводила. Так, Харківська окружна професійна рада прийняла рішення взяти на себе проведення усієї

фізкультурно-спортивної роботи в гуртках, підпорядкованих профспілковим організаціям. Вона відмовилась від участі у загальноміській першості з футболу, що проводила міська фізкультурна рада, вирішивши самостійно провести такі змагання¹³. Причини такого протистояння варто шукати у тому, що ВРФК мала керувати роботою профспілок у сфері фізичної культури, але, насправді, не мала достатніх повноважень та важелів впливу на профспілки аби бути повноцінним керівним органом¹⁴.

Пошуки виходу з такої ситуації вели як професійні спілки, так і Вища рада фізичної культури. Перші, як зазначалося, пропонували ліквідувати ВРФК чи змінити її статус. Вища рада фізичної культури вбачала вирішення проблем в уточненні взаємовідносин між ВРФК та профспілками¹⁵.

Тим часом найбільш радикальні зміни в систему фізичної культури пропонували комсомольські організації. У травні 1928 року відбувся VIII з'їзд Всесоюзної ленінської комуністичної спілки молоді (ВЛКСМ). На ньому розглядалося питання про фізичну культуру в СРСР і шляхи покращення її стану. У резолюції з'їзду були запропоновані корінні зміни в управлінні сферою фізичної культури. Суть змін полягала у встановленні єдиного організаційно-політичного і методичного управління фізкультурною роботою через створення єдиного спортивного товариства, членство в якому базувалося б на принципі добровільності. Смісл змін полягав також у виборності керівництва з найнижчих ланок до найвищих на основі повної самодіяльності керівних органів¹⁶. Зазначимо, що у віданні комсомолу в 1922 – 1924 рр. вже було Всеукраїнське фізкультурне об'єднання "Спартак", яке мало значний вплив на фізкультурне життя. У 1923 – 1924 рр. комсомол передав всі свої спортивні гуртки у профспілки, а комітети і секції, що були при Центральному Бюро "Спартак" увійшли до Вищої ради фізичної культури¹⁷. Не дивно, що Комуністичний союз молоді України шукав вихід з наявної на той час проблеми через використання досвіду роботи, накопиченого на початку 1920-х років. Профспілки ж категорично відкидали ідею створення запропонованого комсомольцями добровільного спортивного товариства¹⁸.

Вузлові питання та проблеми, що виникли в радянській фізичній культурі, потрібно було вирішувати на найвищому рівні. Жодна організація та державний орган, які вели фізкультурно-спортивну роботу, не мали відповідних повноважень. Розбіжності у поглядах на вирішення посталих проблем призвели до того, що у пошуки виходу із неординарної ситуації мав втрутитися ЦК ВКП(б). Втручання ЦК було закономірним. Керівництво у сфері фізичної культури фактично здійснювалося Вищою радою фізичної культури та професійними спілками, що суперечило процесу централізації управління, притаманного більшовикам.

16 жовтня 1929 року ЦК ВКП(б) видав постанову "Про фізкультурний рух", де стан фізкультурної роботи визнавався незадовільним. Акцент у постанові робився на необхідності централізації керівництва фізкультурним рухом. У зв'язку з цим партійно-державним органам була дана вказівка створити при Президії Центральної виконавчої комісії СРСР Всесоюзну раду фізичної культури з функціями і правами центрального державного органу. Постанова націлювала на проведення реорганізації рад фізичної культури у союзних республіках і надання їм статусу державних органів. Згідно постанови ЦК ВКП(б) державні органи і громадські організації фізкультурного профілю підпорядковувалися Всесоюзній раді фізичної культури. Таким чином вибудовувалася фізкультурна вертикаль влади.

Окремим пунктом у постанові зверталася увага на роль профспілок та комсомолу в посиленні фізкультурної роботи та втягування в неї широких верств населення. Пропозицію ж комсомолу про створення добровільного товариства партія відхилила. У той же час ЦК ВКП(б) визнавав необхідність посилити принцип добровільності в організації роботи фізкультурно-спортивних організацій. ЦК доручив Всесоюзній центральній раді професійних спілок розробити порядок виборності в керівні органи фізичної культури та форми його практичної реалізації¹⁹.

Постанова ЦК ВКП(б) стала своєрідною інструкцією для всіх органів і організацій, пов'язаних з розвитком фізкультури і спорту в СРСР. В УСРР зреагували на неї вже 16 грудня 1929 року. На посаду голови Вищої ради фізичної культури замість А.Буценка було призначено М.Василенка та поставлено завдання змінити весь склад ВРФК²⁰. Щоправда, останнє було виконано лише 17 березня 1930 року²¹.

Із 3 квітня 1930 року при Центральному Виконавчому Комітеті СРСР почала діяти Всесоюзна рада фізичної культури, яка стала головним державним органом у справах фізичної культури

та спорту²². ЦВК СРСР 30 квітня 1930 року підкріпив увагу вищих органів влади до розвитку фізичної культури постановою, де зазначалося, що розвиток фізичної культури є справою першочергової державної ваги. У зв'язку з цим показники по фізкультурній роботі повинні були вноситися до 5-річних планів розвитку як СРСР, так і союзних республік²³.

У ході реорганізації Вищої ради фізичної культури України Президія ВУЦВК прийняла (3.08.1930 р.) статут Всеукраїнської, міських та районних рад фізичної культури. Вища рада фізичної культури була трансформована у Всеукраїнську раду фізичної культури. Відтепер Всеукраїнська рада фізичної культури, як головний орган у сфері фізкультури, централізувала керівництво усією фізкультурною галуззю. Вона мала об'єднувати всі установи та організації, причетні до фізкультурної справи, керувати ними, планувати та контролювати їх роботу²⁴. До того ж Всеукраїнська рада фізичної культури мала право контролювати та перевіряти не лише діяльність усіх рад фізичної культури республіки, а й державних органів влади, громадських організацій різного рівня, що курували відповідний напрямок роботи²⁵.

Перед Всеукраїнською радою фізичної культури ставилося завдання максимально сприяти розвитку фізкультурної самодіяльності мас та заохочувати у цьому напрямку ініціативну діяльність державних органів. Нововведенням було й те, що ВРФК доручалося матеріально сприяти проведенню тих чи інших фізкультурно-спортивних заходів²⁶. Варто зазначити, що раніше досить часто змагання, виступи, демонстрації тощо, проводилися за рахунок профспілкового фінансування. Поглиблення централізації управління фізичною культурою проявлялося і в тому, що проведення державними органами і громадськими організаціями Всеукраїнських з'їздів, нарад чи виставок з фізичної культури мало погоджуватися із ВРФК²⁷.

Докорінно, порівняно з Вищою радою фізичної культури, змінився склад Всеукраїнської ради фізичної культури. До роботи в ній залучалися: вісім осіб, яких персонально призначала Президія ВУЦВК; три представники – від столичної (Харківської) ради фізичної культури; по два – від Одеської, Київської, Дніпропетровської, Сталінської, Артемівської, Луганської рад, як найбільш чисельних та розвинутих у фізкультурному плані регіонів; по одному – від Криворізької, Миколаївської, Запорізької та Молдавської Автономної Соціалістичної Радянської Республіки рад фізкультури. Оскільки залучення селян до занять фізичною культурою ставало одним із першочергових завдань у розвитку фізкультурного руху в Раді, за її визначенням, вводилися п'ять представників від найбільших колгоспів і радгоспів УСРР та один від комітету незаможних селян. З метою контролю та керівництва фізкультурною роботою всіма ланками профспілкових організацій у склад Раді ввійшли двадцять представників від Всеукраїнської ради професійних спілок, окружних, районних і низових профспілкових об'єднань. Організаційно-ідеологічний складник у роботі Всеукраїнської ради фізичної культури мали забезпечувати в її складі десять представників від ЛКСМУ. Про внесення елементів воєнізації у фізичну культуру свідчило членство в Раді двох представників штабу Українського Військового Округу та одного – від Всеукраїнської Ради Товариства сприяння обороні та авіаційно-хімічну будівництву ("ТСОАвіаХім"). Державну опіку розвитку фізичної культури демонструвала наявність в Раді двох представників від Наркомату освіти (поширення навчання з фізичної культури в закладах освіти) та двох від Наркомату охорони здоров'я (лікарський контроль за фізкультурниками та наукові дослідження впливу фізичної культури на організм людини). По одному репрезентанту в раді було від Держплану, Народного комісаріату праці (через наркомат праці вирішувались питання щодо впровадження та функціонування фізичної культури на виробництві) та НКВС. Закономірно, що серед членів Вищої ради фізичної культури було два повпреди ДСТ "Динамо", як найбільш успішного, чисельного і єдиного на той час спортивного товариства²⁸.

У структурі Вищої ради фізичної культури збільшилася кількість секторів, які вели окремі напрямки та питання розвитку фізкультури та спорту. Зокрема, до традиційних відділів (організаційного, науково-методичного, спортивно-технічного, шахово-дамкового), що були в фізкультурних органах, додалися нові. Новостворені відділи з фізкультурної роботи на селі, зовнішніх зносин, спортивного господарства, фізкультурної роботи серед дітей, спортивного туризму підтверджували серйозні наміри держави щодо масштабності перебудови фізичної культури²⁹. На серйозність цих намірів вказувало також і те, що ради фізичної культури мали працювати при місцевих виконавчих комітетах³⁰.

Згідно постанови ЦК ВКП(б) змінювалися акценти у фізкультурній роботі профспілок. До 1929 року єдиного органу по керівництву фізкультурою в структурі Всеукраїнської ради професійних спілок не було. Фізкультурну роботу курували культурні відділи окремих профспілкових об'єднань. Культвідділ центрального апарату ВУРПС фізкультурні питання розглядав не часто. З метою координації та керівництва фізкультурно-спортивною діяльністю наприкінці 1929 року був створений єдиний загально профспілковий орган – Центральне бюро фізичної культури при Всеукраїнській раді професійних спілок.

ЦК ВКП(б) поставив перед профспілками завдання перебудувати фізкультурно-спортивну роботу на принципах добровільності та максимальному її підпорядкуванню вирішенню виробничих потреб. 10 – 15 листопада 1930 року у Москві відбулася перша Всесоюзна конференція профспілок з питань фізичної культури. За результатами обговорення злободенних питань фізкультурного руху була прийнята ухвала про підпорядкування фізкультурної роботи виробництву. Клубно-територіальна система організації фізкультурної роботи замінювалася на виробничу³¹. Замість гуртків запроваджувалися нова низова ланка – колективи фізичної культури. Таким чином первинною ланкою фізкультурної роботи ставав колектив заводу (на великих підприємствах навіть окремі цехи), колгоспу, школи тощо.

Від профспілкових організацій у перебудові фізкультури не відставали комсомольські організації. Вони знайшли свою нішу у переведенні фізкультурно-масового руху на нові засади та принципи. Комсомол відіграв ключову роль у привнесенні в масову фізичну культуру потужного військово-прикладного компоненту, ініціювавши створення нормативного комплексу "Готовий до праці та оборони" (ГПО). У липні 1930 року газета "Комсомольская правда" порушила питання про військову підготовку фізкультурників. Було запропоновано зробити комплекс вправ та нормативів, які б сприяли набуттю масами військово-прикладних навичок, необхідних для захисту Батьківщини. Основною формою роботи комсомолу у сфері розвитку фізичної культури мала стати підготовка до випробувань на значок ГПО усієї молоді³². Ініціативу комсомольців підтримали вищі партійно-державні органи влади³³.

Комплекс ГПО I ступеня розроблявся майже півроку. У березні 1931 року Всесоюзна рада фізичної культури при ЦВК СРСР затвердила нормативи³⁴. Вони склалися з 3 теоретичних та 22 практичних показників (для дівчат та жінок – 21): біг, стрибки, метання, підтягування на перекладині, лазіння по канату, плавання, їзда на велосипеді, перегони на лижах, перенесення ящика з набоями, веслування, пересування у протигазі³⁵. Деякі з нормативів ускладнювались тим, що повинні були виконуватись чи то з гвинтівкою в руках, чи то з гранатою, чи з важким рюкзаком за плечима.

Комплекс ГПО I ступеня став потужним інструментом у розвитку фізичної культури. Заняття, що проводилися в колективах фізкультури, методичні рекомендації фізкультурникам, масова агітаційно-пропагандистська робота, низка заходів організаційного характеру, були зорієнтовані на підготовку населення до масових здач норм ГПО. Нагородою ж тим, хто впорався зі складанням нормативів, служили значок та повага у суспільстві. Запровадження комплексу "Готовий до праці та оборони" довершило розпочаті зміни у реорганізації усієї сфери фізичної культури як в СРСР, так і в УСРР.

Таким чином, в умовах політичних та соціально-економічних змін, на шлях яких стало вище партійно-радянське керівництво, фізична культура відігравала роль важливого складника державної політики, була одним із засобів підвищення ефективності праці, політичного виховання, військової підготовки та оздоровлення населення. Централізація керівництва, прикладне наповнення фізкультурно-масової роботи визначали сутність перебудови фізкультурно-спортивного руху в СРСР та УСРР на зламі 1920 – 1930-х років.

¹ Кулик В.В. Від всевобучу до світових рекордів. – К., 1971. – 183 с.

² Савицький П.Ф. Массовое физкультурное движение в Украинской ССР. – К., 1983. – 120 с.

³ Столбов В.В. История физической культуры и спорта. – М., 1975. – 359 с.; Столбов В.В. История и организация физической культуры и спорта. – М., 1982. – 287 с.; Столбов В.В. История физической культуры. – М., 1989. – 288 с.

⁴ Солопчук М.С. Історія фізичної культури і спорту. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 236 с.

- ⁵ Кухтій А.О. Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж ХХ століття: дисертація кандидата наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02. – Львів, 2002. – 214 с.
- ⁶ Буценко А. 5-річчя радянської фізкультури на Україні. – Харків, 1928. – С. 5.
- ⁷ Там само. – С. 12.
- ⁸ Там само. – С. 17.
- ⁹ Бюлетень ВРФК. – Харків, 1929. – С.6.
- ¹⁰ Буценко А. 5-річчя радянської фізкультури на Україні. – С. 6.
- ¹¹ Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО). – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 2905. – Арк. 10.
- ¹² Там само.
- ¹³ Спортивная работа профсоюзов // Физкультура и спорт. – 1929. – 11 июля.
- ¹⁴ Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі – ЦДАВО). – Ф. 166. – Оп. 6. – Спр. 699. – Арк. 34.
- ¹⁵ ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 2905. – Арк. 12.
- ¹⁶ VIII Всесоюзный съезд ВЛКСМ. Стенографический отчёт. – М., 1928. – С. 597 – 598.
- ¹⁷ ЦДАВО. – Ф. 1. – Оп. 4. – Спр. 15. – Арк. 9.
- ¹⁸ III всесоюзное совещание ВЦСПС по физкультуре против добровольного общества // Физкультура и спорт. – 1929. – 30 марта.
- ¹⁹ Постановление ЦК ВКП(б) "О физкультурном движении" // Физкультура и спорт. – 1929. – 26 октября.
- ²⁰ ЦДАВО. – Ф. 1. – Оп. 5. – Спр. 267. – Арк. 1.
- ²¹ Там само. – Арк. 5.
- ²² Там само. – Ф. 1. – Оп. 6. – Спр. 124. – Арк. 5.
- ²³ Там само. – Ф. 337. – Оп. 1. – Спр. 9543. – Арк. 1.
- ²⁴ Там само. – Арк. 42 зв.
- ²⁵ Там само. – Ф. 166. – Оп. 6. – Спр. 699. – Арк. 33 зв., 34.
- ²⁶ Там само. – Ф. 337. – Оп. 1. – Спр. 9543. – Арк. 43.
- ²⁷ Там само.
- ²⁸ Там само. – Арк. 43 зв.
- ²⁹ Там само. – Арк. 44.
- ³⁰ Там само. – Ф. 1. – Оп. 6. – Спр. 3. – Арк. 112 зв.
- ³¹ Столбов В.В. История физической культуры и спорта. – М., 1975. – С.165.
- ³² Физкультурное движение в СССР. Сборник документов, статей и материалов. – Харків, 1940. – С. 14.
- ³³ О значке "Готов к труду и обороне" // Физкультура и спорт. – 1930. – 10 июля.
- ³⁴ Солопчук М.С. Історія фізичної культури і спорту. – С. 169.
- ³⁵ Значок "Готов к труду и обороне" // Физкультура и спорт – 1930. – 5 декабря.

Рассматриваются проблемы развития физической культуры в УССР в конце 1920-х годов. Анализируются меры партийно-государственных органов и профсоюзных организаций по перестройке физкультурной работы среди населения.

Ключевые слова: физическая культура, физкультурные кружки, профсоюзы, комсомол, Высший совет физической культуры.

The problems of the development of physical culture in the USSR in the late 1920s are examined. Measures of party-government authorities and trade unions on the restructuring of sports work among the population are analyzed.

Keywords: physical culture, sports circle, trade unions, komsomol, Higher council of physical culture.